

Sociale druk of solidariteit?

DE CASUS

Binnen het zorgteam is er volop gesprek over de inenting van zorgmedewerkers tegen het Covid-19 virus. De gemoederen lopen hoog op. Er zijn er die zonder aarzeling zich aanmelden. Zij hebben volop vertrouwen in het vaccin en spreken stellig uit dat ieder dit móet doen voor de veiligheid van cliënten. Er zijn er ook die aarzelen omdat ze twijfelen over mogelijke bijwerkingen.

Spanningen

Deze 'casus' is geen voorbeeld van een ordelijk, gezamenlijk moreel beraad. Het is wél een voorbeeld van intens gesprek en gedachtewisseling over een zeer belangrijke ethische vraag: moet ik mij als zorgprofessional laten vaccineren?

Er is nog veel onduidelijk over het vaccin. Hoe lang is de werkingsduur? Hoe beschermend is het nu precies voor cliënten? Ben je nog besmettelijk ná vaccinatie. Wat zijn de bijwerkingen, met name op lange termijn?

En wat zullen de consequenties van je keuze zijn op het werk en in de samenleving? Medewerkers die zich niet willen laten vaccineren zijn bang dat ze worden uitgesloten door collega's, werkgever en de maatschappij en 'met de nek aangekeken worden'. Moet je je standpunt verdedigen? Ben je direct een 'viruswappie' als je je niet wilt laten inenten? Komen er voor gevaccineerden privileges dat zij bijvoorbeeld wél gebruik kunnen gaan maken van het restaurant? Of hoeven gevaccineerden straks geen beschermende kleding meer te dragen en niet-gevaccineerden wel?

Overwegingen van persoonlijke aard spelen mee, maar ook levensbeschouwelijke overtuigingen. De vraag van het al of niet vaccineren is volop aan de orde binnen zorgteams en organisaties. Soms zorgt dat voor onrust. Cliënten geven bijvoorbeeld aan

dat alleen gevaccineerde medewerkers hen nog mogen helpen. Of collega's verwijten elkaar dat ze een gevaar voor anderen vormen omdat ze zich niet laten inenten. Vanuit het management wordt soms druk uitgeoefend, hoewel zij niemand kunnen verplichten.

In teams kunnen enkele medewerkers hun stempel drukken op wat 'moet gebeuren'. Er ontstaat sociale of morele druk op medewerkers, vanuit het team, management, cliënten of vanuit de samenleving. Onderlinge spanningen komt de zorgverlening niet ten goede. Is er ruimte voor ieders persoonlijke overweging en het nemen van een eigen verantwoordelijke beslissing? Welke waarden doen er dan toe?

Waarden

Bij het beantwoorden van de morele vraag: 'moet ik mij laten vaccineren' zijn buiten de zorgprofessional om veel mensen moreel betrokken. Dat wil zeggen dat zij een belang hebben bij de afweging en uitkomst van de overweging. Cliënten, leidinggevenden, familie van cliënten en de familie van de zorgprofessional zelf en de samenleving als geheel. Centrale waarden in de afweging zijn verantwoordelijkheid, veiligheid, goed doen en niet schaden, kwaliteit van leven, keuzevrijheid, betrouwbaarheid en natuurlijk gezondheid.

Weegt de waarde solidariteit óók mee? Solidariteit is iets anders dan de sociale druk

die wordt uitgeoefend om een bepaalde beslissing te nemen. Solidariteit is ook iets anders dan de last die je hebt van de maatregelen bij de lockdown en die te vertalen als motivatie om je te laten vaccineren. Bij solidariteit gaat het om het belang dat je hecht aan de consequenties van je gedrag voor anderen. Bijvoorbeeld hoe je weegt dat wanneer je zelf ziek bent, jouw collega's met minder mensen het werk moeten doen en zo de zorg schraler wordt. Weegt deze vraag naar solidariteit mee bij de besluitvorming?

Solidariteit is ook een waarde die speelt bij de vraag wat jouw beslissing betekent voor de zorg voor (kwetsbare) cliënten. Ben je bereid over eigen vragen en aarzelingen heen te stappen ter wille van cliënten, die mede van jouw zorg afhankelijk zijn? Vanuit de samenleving klinkt een dringend beroep op solidariteit, zodat bijvoorbeeld de reguliere zorg weer opgeschaald kan worden. De hele samenleving is gebaat bij een hoge vaccinatiegraad. Er wordt als door een vergrootglas gekeken naar juist de zorgprofessionals. Is hun inentingsbereidheid niet de stap naar een uitweg uit de crisis? Immers, als zij zich laten vaccineren zullen op termijn de horeca, de cultuursector en kwetsbare mensen het minder zwaar hebben en zal er ook economisch weer perspectief zijn. De vraag is of een dergelijk argument in beeld is bij die persoonlijke overweging om je wel

IS ER RUIMTE VOOR IEDERS PERSOONLIJKE OVERWEGING EN HET NEMEN VAN EEN EIGEN VERANTWOORDELIJKE BESLISSING?

of niet te laten vaccineren. En ook of je vanuit de samenleving solidariteit terugverwacht met mensen in de zorg. Bijvoorbeeld doordat mensen zich houden aan de overheidsmaatregelen en zich laten vaccineren, om zo de zorg verder te ontlasten. ■

Wie meer wil lezen: Reliëf schreef een handreiking over morele overwegingen rond de covid-19 vaccinatie. Zie www.reliëf.nl/corona

Wout is theoloog en een ervaren supervisor. Hij werkte jarenlang als geestelijk verzorger in de ouderenzorg. Zijn specialisaties betreffen het levensverhaal, het levenseinde, geestelijke verzorging, supervisie en intervisie. Hij publiceerde onder meer *Zorg rondom het levenseinde* en *Mijn leven in kaart*, over het optekenen van levensverhalen met ouderen.

Meer weten?
whuizing@relief.nl